

УДК 378.14:81.132

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-49-60](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-49-60)

Близнюк Людмила Миколаївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, 43025, м. Луцьк, проспект Волі, 13, <https://orcid.org/0000-0002-0795-6254>

Сологуб Лариса Вячеславівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів, Львівський національний університет імені Івана Франка, 79000, вул. Університетська, 1, <https://orcid.org/0000-0001-9926-322X>

Марєєва Тетяна Вікторівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 41400, м. Глухів, вул. Києво-Московська, 24, <https://orcid.org/0000-0002-5664-4070>

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КРЕАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена розробленню методичних аспектів креативної діяльності для викладачів іноземної мови закладів вищої освіти України. Актуальність проведеного дослідження зумовлена необхідністю збагачення традиційних методів вивчення іноземної мови креативними, які є неможливими без зміни акцентів в методиці викладання та готовності викладачів розвивати креативну діяльність, тобто сприймати усе нове та активно його застосовувати у професійній діяльності.

Мета статті – удосконалення методів та інструментів, котрі сприяють розвитку креативної діяльності викладачів іноземних мов. Для досягнення мети під час дослідження було здійснено критичний аналіз підходів до визначення суті креативної діяльності викладача, систематизовано інформацію про підходи та передумови креативної діяльності та запропоновано методи та інструменти реалізації креативної педагогіки. Під час дослідження використані загальнонаукові методи дослідження. Це аналіз, синтез, індукція, дедукція. В статті вперше показано, які методи та інструменти необхідно використовувати для креативного розвитку діяльності викладача іноземної мови.

За результатами дослідження встановлено, що в сучасних умовах основою вивчення іноземних мов є креативна діяльність викладача, з якою тісно пов'язане вирішення проблемних ситуацій та швидке прийняття рішень. Вона спрямована на регулювання психолого-педагогічних зв'язків між суб'єктами навчального процесу, формування творчої особистості студентів та удосконалення творчої діяльності педагога.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих методів та інструментів в закладах вищої освіти, що сприятиме розвитку креативної діяльності викладачів іноземних мов. Крім того, використання креативних методів та інструментів сприятиме формуванню у студентів навичок креативного мислення на заняттях, відповідно процес навчання стане цікавим, різноманітним та ефективним.

Ключові слова: креативна діяльність викладача, методика навчання, педагогіка, заклади вищої освіти, онлайн-ресурси.

Blyznyuk Lyudmyla Mykolaivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of German Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 43025, Lutsk, Volia Ave., 13, <https://orcid.org/0000-0002-0795-6254>

Solohub Larysa Vyacheslavivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Sciences, Ivan Franko National University of Lviv, 79000, Lviv, Universytetska St., 1, <https://orcid.org/0000-0001-9926-322X>

Marieieva Tetiana Viktorivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, 41400, Hlukhiv, Kyevo-Moskovska St., 24, <https://orcid.org/0000-0002-5664-4070>

FOREIGN LANGUAGE TEACHER' CREATIVE ACTIVITY METHODOLOGY

Abstract. The article is devoted to the development of methodological aspects of creative activity for teachers of a foreign language of higher education in Ukraine. The urgency of the conducted research is caused by the necessity of enriching the traditional methods of learning a foreign language with creative ones, which are impossible without changing the accents in the methods of teaching and teachers' readiness to develop creative activity, accept the new and perceive it.

The aim of the article is to improve the methods and tools contributing to the development of creative activity of foreign language teachers. In order to achieve the aim, the article included a critical analysis of the approaches to defining the essence of teachers' creative activity, systematization of information about approaches and preconditions for creative activity and suggestion of methods and tools for creative pedagogics realization. In the course of the study general scientific methods of research were used. These are analysis, synthesis, induction, deduction. The article shows for the first-time what methods and tools should be used for the creative development of a foreign language teacher.

According to the results of the study, it was found that in modern conditions the basis of foreign language learning is the creative activity of the teacher, which is closely connected with the solution of problem situations and rapid decision-making. It is aimed at the regulation of psychological and pedagogical relations between the subjects of the educational process, the formation of the creative personality of students and the improvement of the creative activity of the teacher.

Practical significance of the research lies in the possibility of using the proposed methods and tools in higher educational institutions, which will contribute to the development of creative activity of foreign language teachers. In addition, the use of creative methods and tools will contribute to the formation of students' creative thinking skills in the classroom, the learning process will become interesting, diverse and effective.

Keywords: creative teacher activity, teaching methodology, pedagogy, higher education, online resources.

Постановка проблеми. Одне із основних завдань вищої освіти – це досягнення універсальних знань поза географічними та політичними кордонами, взаємне пізнання та взаємодія культур. Інструментом для його досягнення є знання іноземних мов, що розширює професійну компетентність, відкриває доступ до ресурсів світового значення, робить спеціаліста конкурентоспроможним не лише у національному, а й світовому масштабі, поряд з інформаційною компетентністю володіння іноземною мовою займає значне місце у списку вимог роботодавців до випускників ЗВО.

Проблемі навчання іноземних мов студентів закладів вищої освіти приділяється чимало уваги, тому цей напрям розглядається в різних площинах. Проте питання використання креативного підходу викладачами іноземної мови та методичних аспектів їх креативної діяльності ще недостатньо висвітлено. Разом з тим суспільству потрібні теоретично та практично підготовлені, комунікативні, мобільні, толерантні, емоційно відкриті, професійно активні, людяні та головне – креативні викладачі. Важливо, щоб вони не тільки володіли професійними знаннями, вміннями та навичками, а й були новаторами власної педагогічної майстерності, адаптувалися до вимог, які ставить сьогодення, вирішували поставлені перед ними педагогічні та методологічні завдання творчо та креативно.

Україна взяла за взірець європейську освітню модель, в результаті чого помітно змінився стиль викладання у вітчизняних закладах вищої освіти. Відбувається поступовий відхід від застарілих методів навчання. Студенти, в тому числі, й при вивченні іноземних мов, отримали можливість обирати ту інформацію, яка дійсно стане корисною та знадобиться їм в майбутній професійній діяльності. В цих умовах є актуальним використання нових інструментів та формування методів навчання, які є визначальними у формуванні взаємин між викладачами та студентами [1]. Крім того, вони мають

бути направлені на розвиток креативної діяльності викладача, який в свою чергу, забезпечує розвиток креативності студентів.

Сьогодні доводиться стикатися з нестандартними проблемними ситуаціями, з факторами, що не піддаються управлінню, з надмірною та суперечливою інформацією, з нестачею доказів, неадекватністю аргументів. Для вирішення цих ситуацій випускник ЗВО повинен мати креативну свідомість, творче мислення. Саме на це направлена діяльність сучасного викладача іноземної мови. Він повинен бути психологічно готовим приймати нове, адже від цього залежить успіх його педагогічної діяльності [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання креативної діяльності викладачів розглядається в роботах багатьох науковців. Однак недостатньо уваги приділяється методичним аспектам такої діяльності при викладанні іноземної мови у вищих навчальних закладах. Зокрема, вивченням поняття креативності займалися такі науковці як: І. С. Огнівська [3], Е. Ф. Зеєр [5], Т. А. Сидорчук [2], А. А. Карташева [6], Є. П. Ільїн [7], Н.І. Булка [8], М. М. Фіцула [10], Вісдом Дж. [4] та ін.

Мета статті – удосконалення методів та інструментів, які сприяють розвитку креативної діяльності викладачів іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж розглянути методику навчання іноземної мови, необхідно визначити сутність поняття креативної діяльності викладача, на яку вона спрямована.

Більшість вчених розглядає креативність як властивість особистості (здатність до творчості) та як творчий процес. Так, І. С. Огонівська, розкриваючи зміст поняття «педагогічна креативність», висловлює думку про те, що на жаль, запас творчості у вітчизняному педагогічному співтоваристві не такий великий, хоча професія педагога неможлива без цієї якості. Творчі вчителі є рушійною силою розвитку освіти, ширше – всього суспільства, тому що саме вони покликані готувати та виховувати нові покоління творчих людей. Систематичний зовнішній тиск на них, обмеження їх свободи, знеособлення праці, відчуження від колективу найталановитіших педагогів призводять до зникнення не тільки творчого підходу до професійної діяльності, а також мотивації якісного виконання своїх обов'язків [3].

З одного боку, І. С. Огонівська розглядає педагогічну креативність (творчість) як інтегральну характеристику особистості з дивергентним мисленням, що включає гнучкість інтелекту, розвинену творчу уяву та інтуїцію, здатність до подолання шаблонів та стереотипів, прагнення до пошуку нового, розвинену емоційно-чуттєву сферу, вміння працювати в нестандартних ситуаціях, шукати та знаходити вихід із проблемної ситуації та ін. З іншого боку, вона виділяє простір креативності (творчості) та фактори, які розширюють або ж, навпаки, звужують цей простір. З подібним підходом не можна не погодитись: креативність виступає як властивість особистості, що передбачає її здатність до творчості, та як творчий процес, що дозволяє особистості самореалізуватися.

Один з факторів, що впливають на розвиток креативності, полягає у створенні відповідного креативного середовища навчання, що передбачає залучення студентів, які вивчають іноземну мову, до творчої діяльності з урахуванням їх інтересів, схильностей, умінь, досвіду, і навіть потреб суспільства. Тобто підтримка креативного мислення вимагає зміни культурного середовища в виші, зазначає Вісдом Дж. [4].

Е. Ф. Зеєр розглядає креативність «як потенціал, внутрішній ресурс людини, що виявляється у здатності до конструктивного, нестандартного мислення та поведінки, а також усвідомлення та розвитку свого досвіду» [5].

А. А. Карташева розрізняє поняття «творчість» та «креативність». Вона описує творчість, як діяльність, що існує за правилом створення нового. На її думку, «креативність» – це здатність людини творити та використовувати свої ідеї, щоб досягти успіху. Для освітнього процесу важливий як аспект творчості як творчої діяльності, так і аспект креативності, яка у цьому випадку виступає як здатність учня до цілеспрямованої та вільної творчої діяльності. Креативність є здатністю, що формується, потенційною перспективою несподіваних рішень складних завдань, що постають перед людиною, що навчається [6].

Є. П. Ільїн у роботі «Психологія творчості, креативності, обдарованості» аналізує теорію Г. С. Альтшуллера, згідно з якою здатність до творчості – не талант, а природа людини. На його думку, творчі здібності мають всі, а творчий «генетичний» скарб відкривається, коли з'явиться потреба в цьому у суспільства і не з'явиться можливість її реалізації в особі [7].

Таким чином креативна діяльність викладача іноземної мови є основою процесу навчання. З нею тісно пов'язане вирішення проблемних ситуацій та швидке прийняття рішення. Креативна діяльність спрямована на регулювання психолого-педагогічних зв'язків між суб'єктами навчального процесу, формування творчої особистості студентів та удосконалення творчої діяльності педагога.

З метою забезпечення креативного розвитку діяльності викладача іноземної мови та особистості студента необхідно збагачувати традиційні методи навчання креативними [8]. На сьогоднішній день є сенс в їх розробці та реалізації в навчальному процесі при вивченні іноземних мов.

У традиційній педагогіці навчальний процес крок за кроком знаходиться під контролем, тому креативність та свобода викладача обмежуються. Викладачі, на відміну від представників інших сфер, вирізняються консервативним ставленням до змін, надають більше опору нововведенням, тому поширювати інновації в освіті досить складно. Проте необхідно зазначити, що вже після першого контакту педагога з креативністю в нього виникає до цього інтерес. В результаті розвивається креативність педагога як якість його особистості. Для розвитку креативного мислення викладач постійно працює над собою, поповнює знання, шукає нову актуальну інформацію, вчиться правильно використовувати її, застосовує різні підходи, пов'язані з тією чи іншою проблемою, думає як критично, так і творчо [9]. Він вчиться використовувати креативні інструменти та методи навчання, що особливо актуально при викладанні англійської мови в закладах вищої освіти.

Під методикою навчання необхідно розуміти сукупність способів та прийомів спільної діяльності учасників освітнього процесу (викладачів та студентів), спрямованої на оволодіння знаннями та навичками, які знадобляться в майбутній професійній діяльності. Варто зазначити, що методи навчання, які використовуються в ЗВО (зокрема при викладанні іноземної мови) суттєво відрізняються від тих, які прийнято застосовувати в школах. Вони спрямовані на розвиток науки та розкриття її методологічних основ [10].

Перед тим, як розробити методологію, необхідно визначити передумови її формування та основні принципи.

Передумовами формування методології, завдяки яким можна створити комфортні умови для розвитку креативності як викладача, так і студента, є:

- створення невимушеної атмосфери, позбавленої критики, яка дозволить студентам почуватися впевненішими, не турбуючись, про те, що вони роблять помилки;

- визначення меж діяльності, які дозволять студентам сконцентруватися на необхідному змісті та мові, і не говорити чи писати про все поспіль;

- стимулювання висловлювання студентів щодо робіт однокласників у відвертій, але доброзичливій манері. Критика повинна бути конструктивною, що не зачіпає почуттів автора;

- заохочення допитливості та «дослідницької діяльності» студентів. Викладач може стимулювати студентів збирати різні ресурси (статті, книги, журнали, веб-сайти), які можуть стати в нагоді пізніше;

- підкреслення значущості самостійної роботи, оскільки навчання в аудиторії лише верхівка айсберга, значна частина роботи виконується поза освітнім закладом.

- регулярність та систематичність, які передбачає креативність [11].

Основні принципи формування методології наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Принципи розвитку креативних методів навчання [12]

Принципи	Практичне використання
Зміни	Зміна порядку проведення заняття, збільшення одних чи скорочення інших видів робіт.
Обмеження	Запровадження жорстких обмежень на будь-який вид діяльності (обмеження кількості слів у письмовій роботі, періоду часу на виконання завдання, кількості матеріалів, які для цього використовуються тощо).
Випадковість	Створення поєднань з випадково обраних прикметників та іменників, складання оповідання з отриманих словосполучень.
Асоціації	Підбір опису людей до фраз з діалогів, які могли сказати.
Вилучення інформації	Пошук максимальної кількості способів застосування відомого предмета

Примітка: систематизовано авторами

Дотримуючись цих принципів, можна сформувати ефективні методи та визначити дієві способи реалізації, спрямовані на розвиток креативної діяльності викладачів іноземної мови та підвищенню ефективності навчання студентів. Вони представлені в таблиці 2.

Таблиця 2.

Методи розвитку креативної діяльності викладачів іноземних мов

Методи	Практичне використання
Розвиток самостійності студентів	Викладачі підбирають тексти та види діяльності для студентів, але іноді їх не влаштовує цей вибір. Щоб не витратити багато часу на пошук та підготовку матеріалів, які можуть не зацікавити студентів, можна попросити їх знайти корисні матеріали та вирішити, які види діяльності їм найбільше підходять. Таким чином, розвивається самостійність студентів, та враховуються індивідуальні стилі навчання.
Розвиток навичок читання	Викладач може запропонувати студентам знайти цікаві та якісні тексти у сфері їх професійних інтересів. Таким чином, заощаджується час на пошук та вибір тексту, який буде цікавий групі, та із запропонованого тексту відбираються ті уривки, які найбільше підходять для навчання.
Визначення проблемних питань, які цікавлять студентів	Для того, щоб допомогти студентам визначити проблемні питання, можна запропонувати їм порівняти свої тексти з текстами однокласників на предмет подібності та відмінності, вибрати один текст та перефразувати його, виділити основні ідеї кожного тексту, обговорити стратегії пошуку в інтернеті, проголосувати за найцікавіший текст, за найважчий для розуміння тексту, за текст з найбільшим вживанням будь-якого граматичного явища, або за текст найбільшою кількістю термінів. Цей метод має низку переваг для викладачів та студентів. Викладачам не потрібно шукати матеріал, тому що вони отримують велику кількість текстів, які підібрали студенти.
Навчання граматиці	Навчання граматиці пов'язане з правилами та вправами, які пропонують студентам некреативні ситуації. Для їх вирішення вони можуть застосувати лише одну стратегію. Їх відповіді будуть правильними чи неправильними. Таким чином, їх чекає успіх або невдача. В креативних ситуаціях, які теж можна запропонувати студентам, в разі їх вирішення завжди буде успіх. Наприклад, студентам пропонується креативне граматичне явище з реального життя – з фільму, книги, відео або аудіо уривка.
Навчання лексики	Навчання нової лексики може відбуватися по різному. Наприклад, шляхом пошуку синонімів до певних слів. Для цього група студентів ділиться на підгрупи. Завдання кожної з них – написати якнайбільше синонімів до слова за декілька хвилин. Потім перевіряються списки синонімів і вибирається найбільший. Усі синоніми записуються на дошці, після чого обговорюються відмінності між ними та особливості вживання у реченні.

Примітка: складено авторами

Важливим компонентом навчального процесу з іноземної мови є інструменти, які сприяють розвитку креативної діяльності викладачів та підвищенню ефективності навчання студентів. На сьогоднішній день найбільш доцільним у процесі навчання іноземної мови є використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Безмежні можливості для вивчення іноземних мов надають онлайн-ресурси у мережі Інтернет. За допомогою них та різноманітних цифрових інструментів можна формувати навички та вміння читання та письма, поповнювати словниковий запас, сформувати стійку мотивацію до вивчення іноземної мови.

Інтернет пропонує своїм користувачам різноманітність інформації та ресурсів: електронна пошта, відео конференції, публікація власної інформації, створення та розміщення в мережі домашньої сторінки, різні цифрові платформи, подкасти, соціальні мережі [13].

За такого великого кількості ресурсів вибір правильних матеріалів має вирішальне значення для ефективного та дієвого навчання. Існують автентичні ресурси, а також сайти, на яких можна знайти бази даних підготовлених планів уроків, ідеї та роздатковий матеріал для регулярного використання. Багато з них використовуються для вивчення англійської мови. Це <http://www.onestopenglish.com/>, <https://www.teachingenglish.org.uk/>, <http://www.tefl.net/> та <http://eslgold.com/>, на яких можна знайти корисні статті, ідеї та поради спеціалістів для підтримання професійного розвитку викладачів та їх креативної діяльності.

Велика кількість онлайн-платформ призначена для учнів та студентів. Вони пропонують безкоштовне навчання мови. Деякі надають доступ до носіїв мови, вчителів та фахівців. Завдяки цьому можна спілкуватися з людьми по всьому світу за допомогою коментарів до практичних вправ, уроків із зворотним зв'язком, текстових чи відеочатів тощо. Наприклад, це <http://nonstopenglish.com>, за допомогою якого можна вивчати граматику та лексику англійської мови шляхом проходження різноманітних інтерактивних тестів, а також <http://talk2meenglish.wixsite.com/lessons>, на якому можна знайти поради з вимови та матеріали для самостійного вивчення тощо.

Для ефективного та швидкого спілкування викладача та студентів вже давно широко використовуються популярні соціальні мережі, зокрема, Facebook. Однак на сьогоднішній день існує багато інших, не менш популярних та ефективних онлайн-платформ. Вони наведені в таблиці 3.

Таблиця 3.

Онлайн-платформи для вивчення іноземних мов [14-16]

Онлайн-платформи	Практичне використання
Busuu.com	Ця платформа містить безкоштовний навчальний матеріал. Вона дає можливість спілкуватися з носіями мови та викладати тексти-твори на перевірку. Завдяки цьому відбувається взаємодія користувачів, обмін коментарями та тривалі обговорення.
Drops	Сервіс, за допомогою якого можна вивчати до 28 мов, починаючи з англійської та німецької та закінчуючи хінді, японською та китайською. У кожному випадку пропонується кілька десятків різних розділів зі словами та фразами з конкретної тематики.
iTalki	Соціальна мережа для вивчення іноземних мов, яка взаємопов'язує учнів з викладачами. З її допомогою можна знайти партнерів для мовного обміну, електронні ресурси для вивчення мови, практикувати іноземну мову, ставити питання, а також отримати допомогу від міжнародного співтовариства.
Conversation Exchange	Платформа, яка дає можливість користувачам здійснювати мовний обмін трьома способами: розмова віч-на-віч за допомогою віртуальної зустрічі з носіями мови, кореспонденція (листування), текстовий та голосовий чат.
Google Docs	Безкоштовний онлайн-офіс, що включає текстовий, табличний процесор та сервіс для створення презентацій, а також Інтернет-сервіс хмарного зберігання файлів з функціями обміну файлів.
Google Classroom	Безкоштовний сервіс для шкіл, некомерційних організацій та для всіх, хто має особистий обліковий запис Google. З його допомогою студенти та викладачі легко підключаються всередині навчального закладу та за його межами. Цей інструмент заощаджує час та папір, дозволяє легко створювати класи, розподіляти завдання, спілкуватися та організовуватися. Він дозволяє викладачам організувати стандартний навчальний процес через інтернет.
Edmodo	Освітня мережа, яка надає можливість для спілкування, спільної роботи та навчання для реалізації учнями свого потенціалу повною мірою. На даній платформі викладачі знаходяться в центрі динамічної та привабливої мережі, яка пов'язує їх з іншими вчителями, студентами, адміністраторами та батьками. Це цілком безпечна платформа, на якій вони можуть підключатися та обмінюватися ресурсами, використовуючи освітній контент та програми.

Примітка: систематизовано авторами

Список цифрових платформ є широким і постійно зростає. Великий інтерес у викладачів викликають платформи, що дозволяють організувати

онлайн- навчання, створювати свою віртуальну аудиторію, додавати нових студентів та спілкуватися з ними в індивідуальному чи груповому форматі (Google+, Wiziq.com, Appear.in). Свою корисність для викладачів іноземних мов довів такий цифровий інструмент як подкастинг (Podcasting).

Існує безліч платформ, призначених для ведення блогів. Серед них необхідно відзначити WordPress, Weebly та Blogger. З їх допомогою студенти створюють свої блоги та використовують їх в якості цифрових портфоліо зі своїми найкращими роботами.

Всі перераховані вище інструменти є невід'ємними технічними засобами вивчення іноземних мов, які дозволяють вирішувати комплексні завдання іншомовної освіти. Навички та вміння, що формуються з їх допомогою, сприяють розвитку креативності в учасників освітнього процесу. Крім того, їх використання демонструє мобільність сучасної системи освіти та її адаптивний характер.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що для забезпечення креативного розвитку діяльності викладача іноземної мови та особистості студента необхідно збагачувати традиційні методи навчання креативними. Тому їх розробка та реалізація в навчальному процесі при вивченні іноземних мов є дуже актуальною.

Встановлено, що розробити ефективні методи та визначити дієві способи реалізації, спрямовані на розвиток креативної діяльності викладачів іноземної мови та підвищення ефективності навчання студентів, можливо за умови дотримання певних принципів. Це принципи зміни, обмеження, випадковості, асоціації та вилучення інформації. Удосконалено методи розвитку креативної діяльності викладачів іноземних мов та визначено способи їх реалізації. Зокрема, до таких методів належить розвиток самостійності студентів, розвиток навичок читання, визначення проблемних питань, навчання граматиці, навчання лексиці. Встановлено, що важливим компонентом навчального процесу з іноземної мови є інструменти, які сприяють розвитку креативної діяльності викладачів та підвищенню ефективності навчання студентів. Це онлайн-платформи, які дозволяють організовувати онлайн-навчання, створювати свою віртуальну аудиторію, додавати нових студентів та спілкуватися з ними в індивідуальному чи груповому форматі. Це Busuu.com, Drops, iTalki, Conversation Exchange, Google Docs, Google Classroom, Edmodo тощо. Вони сприяють розвитку креативності в учасників освітнього процесу.

Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах в умовах інтеграційних процесів, що дасть змогу стимулювати інноваційну діяльність та підвищити якість освіти.

Література:

1. Ягупов В.В. Педагогіка. Київ: Либідь, 2002, 560 с.

2. Сидорчук Т. А. Система творческих заданий как средство креативности на начальном этапе становления личности. Автореф. Москва, 1998, 21 с.
3. Огоновская И. С. Пространство педагогической креативности и факторы ее ограничения. Образование и наука, 2013, № 1 (100), 18 с.
4. Wisdom J. Developing higher education teachers to teach creatively, in *Developing Creativity in Higher Education*. London: Routledge, 2006, pp. 183–197.
5. Зеер, Э. Ф. Влияние уровня креативности на преодоление барьеров профессионального развития педагогов. Образование и наука, 2012, № 1 (90), сс. 94–106.
6. Карташева А. А. Коммуникативность образовательного процесса как категория неклассической парадигмы творчества и креативности. Образование и наука, 2012, № 8 (97), с. 25–37.
7. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности. СПб.: Питер, 2012, 448 с.
8. Булка Н. І. Креативність і соціальна компетентність. Практична психологія та соціальна робота, 2001, № 10, сс. 46–49.
9. Самоосвіта як безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення професійної компетентності педагога. vseosvita.ua, 2020. URL: <https://vseosvita.ua/library/samoosvita-ak-bezperervnijproces-samorozvitku-ta-samovdoskonalenna-profesijnoi-kompetentnosti-pedagoga-9286.html>
10. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006, 352 с.
11. Maley, A. Overview. Creativity – the what, the why and the how. N. British Council, London, UK, 2015, pp. 6–13.
12. Stepanek, L.A. Creative approach to language teaching: a way to recognize, encourage and appreciate students' contributions to language classes, N. British Council, London, UK, 2015, pp. 98–103.
13. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020, 409 с.
14. Огляд Italki – мовна соціальна мережа для спілкування з іноземцями. Learn-english, 2020. URL: <https://learn-english.net.ua/gramatika/oglyad-italki-movna-socialna-merezha-dlya-spilkuvannya-z-inozemcyami>
15. 7 приложений для изучения языков: от английского до хинди. Itc, 2021. URL: <https://itc.ua/articles/7-prilozhenij-dlya-izucheniya-yazykov-ot-anglijskogo-do-hindi/>
16. Google Classroom – онлайн класс для эффективного обучения. Web2me, 2020. URL: <http://www.web2me.ru/google/classroom/>

References:

1. Yagupov, V. (2002). *Pedahohika* [Pedagogy]. Kyiv [In Ukrainian].
2. Sidorchuk, T. (1998). *Sistema tvorcheskikh zadaniy kak sredstvo kreativnosti na nachalnom etape stanovleniya lichnosti* [The system of creative tasks as a means of creativity at the initial stage of personality development]. Avtoref. Moscow [In Russian].
3. Ogonovskaya, I. (2013). Prostranstvo pedagogicheskoy kreativnosti i faktory yeye ogranicheniya [Space of pedagogical creativity and factors of its limitation]. *Obrazovaniye i nauka*, 1 (100), 18. [In Russian].
4. Wisdom, Dzh. (2006). *Developing higher education teachers to teach creatively, in Developing Creativity in Higher Education*. London. 183–197. [In English].
5. Zeyer, E. (2012). Vliyanie urovnya kreativnosti na preodoleniye bar'yerov professional'nogo razvitiya pedagogov [Influence of the level of creativity on overcoming the barriers of professional development of teachers. Education and science]. *Obrazovaniye i nauka*, 1 (90), 94–106. [In Russian].

6. Kartasheva, A. (2012). Kommunikativnost' obrazovatel'nogo protsessa kak kategoriya neklassicheskoy paradigmy tvorchestva i kreativnosti [Communicativeness of the educational process as a category of non-classical paradigm of creativity and creativity]. *Obrazovaniye i nauka*, 8 (97), 25–37. [In Russian].
7. Ilin, Ye. (2012). *Psikhologiya tvorchestva, kreativnosti, odarennosti* [Psychology of creativity, creativity, giftedness]. Piter. 448. [In Russian].
8. Bulka, N. (2001). *Kreatyvnist' i sotsial'na kompetentnist'. Praktychna psykholohiya ta sotsial'na robota* [Creativity and social competence. Practical Psychology and Social Work]. 10, 46–49. [In Ukrainian].
9. Samoosvita yak bezperervnyy protses samorozvytku ta samovdoskonalennya profesiynoyi kompetentnosti pedahoha. (2020). [Self-education as a continuous process of self-development and self-improvement of professional competence of a teacher]. Retrieved from: <https://vseosvita.ua/library/samoosvita-ak-bezperervnijproces-samorozvitku-ta-samovdoskonalenna-profesijnoi-kompetentnosti-pedagoga-9286.html>. [in Ukrainian].
10. Fitsula, M. (2006). *Pedahohika vyshchoyi shkoly*. [Higher school pedagogy]. Kyiv. 352. [In Ukrainian].
11. Maley, A. (2015). *Overview. Creativity – the what, the why and the how*. London. 6–13. [In English].
12. Stepanek, L. (2015). *Creative approach to language teaching: a way to recognize, encourage and appreciate students' contributions to language classes*. London. 98–103. [In English].
13. Kukhareno, V., Bondarenko, V. (2020). *Ekstrene dystantsiyne navchannya v Ukrayini* [Emergency distance learning in Ukraine]. Kharkiv. 409. [In Ukrainian].
14. Ohlyad Italki – movna sotsial'na merezha dlya spilkuvannya z inozemtsyamy. (2020). [Review Italki is a language social network for communicating with foreigners]. Retrieved from: <https://learn-english.net.ua/gramatika/oglyad-italki-movna-socialna-merezha-dlya-spilkuvannya-z-inozemcyami>. [in Ukrainian].
15. 7 prilozheniy dlya izucheniya yazikov: ot angliyskogo do khindi. (2021). [7 language learning apps from English to Hindi]. Retrieved from: <https://itc.ua/articles/7-prilozhenij-dlya-izucheniya-yazykov-ot-angliyskogo-do-hindi/>. [in Ukrainian].
16. Google Classroom – onlayn klass dlya effektivnogo obucheniya. (2020). [Google Classroom is an online class for effective learning]. Retrieved from: <http://www.web2me.ru/google/classroom/>. [in Ukrainian].